
[SIGNALEMENTEN]

Lieven Saerens, *De jodenjagers van de Vlaamse SS. Gewone Vlamingen?*, Tielt, Lannoo, 2007, 301 pp., ill., ISBN 978-90-209-7384-6 | Lieven Saerens heeft naam gemaakt met zijn publicaties over de geschiedenis van de Antwerpse joden in de 19de en 20ste eeuw.¹ Uit zijn magnum opus *Vreemdelingen in een wereldstad* blijkt dat er vele verbanden zijn tussen de Antwerpse joden en de geschiedenis van de Vlaamse beweging.² Dat dit helaas ook het geval is voor de dramatische gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog, wordt nog duidelijker uit dit nieuwe boek. Saerens onderzoekt wie de mannen en vrouwen waren die in Antwerpen in opdracht van de bezetter jacht maakten op de joodse bevolking.

Zijn zoektocht in talrijke Duitse en Belgische archieven en vooral in de strafdossiers van Vlaamse collaborateurs legt een netwerk bloot van Vlaamse SS'ers die in dienst van de Sipo/SD werkten. De auteur hanteert de prosopografische methode: hij maakt een groepsportret met de achterliggende vraag wat deze Antwerpse jodenjagers nog meer gemeen hadden dan hun antisemitische activiteiten. Het blijkt dat de meesten afkomstig waren uit

1. L. Saerens, *Vreemdelingen in een wereldstad. Een geschiedenis van Antwerpen en zijn joodse bevolking (1880-1944)*, Tielt, 2000.

2. Voor een bespreking vanuit dit perspectief: Br. De Wever, De Vlaamse beweging en de Antwerpse joden, in: *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 60, 2001, nr. 2, pp. 114-123.

de Germaanse SS-Vlaanderen. De hele SS-Stormban Antwerpen werd ingezet bij razzia's. Een 40-tal van hen behoorde tot de harde kern. De meerderheid was voor de oorlog actief in extreem-rechtse Vlaams-nationalistische en/of antisemitische organisaties. Opvallend is het aandeel van leden en sympathisanten van het Verdinaso. Ca. 1/3 van de Antwerpse jodenjagers kwam uit die hoek. Hun optreden was ronduit stuitend. *"Voor de Antwerpse Jodenjagers-SS'ers waren Joden geen mensen, maar wezens die mochten worden verklikt, van de trappen gegooid en vervolgens in propvolle vrachtwagens gestopt. De kinderen – baby's inclusief – werden bij gelegenheid letterlijk achterna-ge worpen."* (p. 259) Dit gedrag moet volgens de auteur in verband gebracht worden met hun extreme nationalisme en met het ideologische klimaat dat door de politieke leiders van de Vlaamse collaboratiebewegingen werd gecreëerd. *Joden zijn ook mensen* (1942) van DeVlag-leider Jef Vandewiele is het bekendste maar lang niet enige antisemitische pamflet waarin opgeroepen werd om joden zonder mededogen als *"volksparasieten uit het volkslichaam [te verwijderen]"*. (p. 219) Het leidt tot de vraag of de jodenjagers zich ook bewust waren van het gruwelijke lot van hun slachtoffers. De auteur gaat ze niet uit de weg, maar besluit dat er nog meer onderzoek nodig is om een onderbouwd antwoord te geven. Saerens reikt alvast materiaal aan dat te denken geeft. Zo citeert hij uit een dagboek van een Vlaamse oostfrontier, lid van het VNV, die getuige was van het neerschieten van 2000 joden. (p. 214) Het is niet onwaarschijnlijk dat dergelijke informatie circuleerde in de Vlaamse SS. August Borms bezocht begin 1943 Auschwitz-Monowitz waar hij ontvangen werd door een delegatie van de IG Farben Fabrik die o.m. joodse dwangarbeiders inzette.³ Drie kilometer verder draaiden de ver-

brandingsovens op volle toeren in het vernietigingskamp van Auschwitz-Birkenau. De auteur vindt het niet waarschijnlijk dat Borms niets zou vernomen hebben over het drama dat zich daar afspeelde. (p. 215)

Saerens plaatst de geschiedenis van de Antwerpse jodenjagers in de context van de meegaande houding van het Antwerpse stadsbestuur tegenover de antisemitische politiek van de bezetter. De betrokkenheid van de Antwerpse politie bij de jodenrazzia's in 1942 is inmiddels genoegzaam bekend, zoals ook de verantwoordelijkheid van het stadsbestuur door wetenschappelijk onderzoek wordt bevestigd. Saerens voert aan dat deze omgevingsfactoren de jodenjagers van de Vlaamse SS sterkten in hun overtuiging en gedrag. De naoorlogse mentaliteit van verhulling en halve waarheden aangaande de houding van het Antwerpse stadsbestuur was tevens een vruchtbare bodem waarin de minimalisering of zelfs ontkenning van de jodenuitroeiing door uiterst-rechtse Vlaams-nationalisten gedijde. Onder de titel *Geen respect voor de slachtoffers* bloemleest Saerens pamfletten, brochures en tijdschriften die niet zelden het licht zagen in Antwerpen. (pp. 239-255) Vele geschriften hadden bovendien een antisemitische ondertoon. [Bruno De Wever]

3. Dit merkwaardige feit ontsnapte aan de aandacht van Borms' biografie: Ch. Van Everbroeck,

August Borms: zijn leven, zijn oorlogen, zijn dood. De biografie, Antwerpen-Amsterdam, 2005.